

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

NATIONAL SENIOR CERTIFICATE

KEREITE YA 12

SESOTHO PUO YA TLATSETSO YA PELE (FAL)

PAMPIRI YA BOBEDI (P2)

PUDUNGWANA 2025

TATAISO YA HO TSHWAYA

MATSHWAO: 70

Tataiso ena ya ho tshwaya e na le maqephe a 13.

KAROLO YA A: PALE/NOBELE/NOVELE

POTSO YA 1: *MAHLALE A KOPANE LEKWA* – DN Katsie

- 1.1 Di etsahalla borokgong ba noka ya Lekwa. ✓ (1)
- 1.2 Baphetwa. ✓ (1)
- 1.3 'Jwale monghadi lebitso hana re tla re ke mang?' ✓ (1)
- 1.4 Ke puisano ✓ lekgetha leo re le bona ka tshebediso ya ditsejana. ✓ (2)
- 1.5 Ke lebaka la ho hloka mosebetsi. ✓ (1)
- 1.6
- Thipa ✓ (1)
  - Manyepa ✓ (1)
- 1.7 Nnete hobane Mmadieketseng ke yena ya tsositseng dibata masene, mme Sekgukguni a tseba moo mokotla wa tjehele o leng teng. Yaba o loha leano la ho o utswa, mme ha Mmadieketseng a tswa, a kena ka tlong ho ya utswa mokotla wa tjehele a ya ka wona. Ka tsela ena pale ya tswela. ✓✓ (2)
- 1.8 Di re lebisa ketsahalong eo ho yona Mananyetsa le Sekgukguni ba ilo lwana Nokeng ya Lekwa ba tsekisana ho fpanyetsana ka thepa ya bolotsana. ✓✓ (2)
- 1.9 Tomatso e hlaha ka tsela ya hore, re le babadi re a tseba hore Mananyetsa le Sekgukguni ba rekisetsane thepa ya bolotsana empa baphetwa bao bona ba ne ba sa tsebe taba eo. ✓✓ (2)
- 1.10 Teketliso ke lewa la bongodi leo ho lona mongodi a sielang babadi boemo ba ho ba le tebello diketsahalong tse itseng ka hare ho buka. Mongodi ha a re hlakisetsa ka bophelo bo ileng ba phelwa ke Mananyetsa le Sekgukguni ka morao ha ho arolelana bokgothokgotho ba tjehele eo esale ba e lelekisetsana ka nako e telele. ✓✓✓ (3)
- Ho elwe tlhoko dikarabo tsa bahlahlobuwa.** (3)
- 1.11 Sesosa sa kgohlano. ✓ (1)
- 1.12
- Mananyetsa o hemela hodimo. ✓ (1)
  - Mananyetsa o fufuletswe. ✓ (1)
- 1.13 Karaburetso ya pono ✓ hobane o re bopetse diketsahalo jwalo kaha e se e ntse eka re a di bona 'Mananyetsa o a hemesela, o tshwere thipa letsohong, o fufuletswe, o seohela Sekgukguni'. ✓ (2)
- 1.14 Ntwa eo e thusitse ka hore ka morao ho yona baphetwa bao ba ile ba theha kgotso ba dumellana ho sebedisa mahlale a bona ho qhekanyetsa batho hore ba iphumanele tjehele empa ba nna ba tswela pele ho qhekanyetsana ho fihlela ba dumellana ho ka e arolelana. ✓✓ (2)

- 1.15 Mofumahadi wa Sekgukguni o ile a mo hlobaetsa bitsong la ho ba mahlalela ✓, mme Sekgukguni a nahana mokgwa wa ho ka iphedisa a ba a nka qeto ya ho betla thipa ka lepolanka a ilo e rekisa. ✓
Ho elwe tlhoko dikarabo tsa bahlahlobuwa. (2)
- 1.16 Ke nahana hore mongodi ha a tshehetse boqhekayetsi hohang hobane o hlahisa Sekgukguni le Mananyetsa ba lwantshana ka bo bona mme seo se bolela ha ba atlehe morerong wa bona wa boqhekanyetsi. ✓✓ (2)
- 1.17 Ditaba tsa qotso di nnetefatsa maele ao ka hore e mong le e mong wa baphetwa bana, o ne a nahana hore ke yena ya tla qhekella e mong, athe ha ho jwalo ba a tshwana ka bohlale. ✓✓ (2)
- 1.18 Mongodi o nepile hobane o ne a batla ho lemosa/hopotsa babadi hore thipa eo, e ne e le thipa ka lebitso. ✓✓ (2)
- 1.19 Paleng ena, Mananyetsa o ile a sheba lehlakore la hore batho ba Kgauteng ba a lapa ba tla reka manyepa a hae ntle le tikatiko. Athe Sekgukguni yena, o ne a ile a re batho ba Freistata ke dinku, ba kwalehile, o tla ba qhekella ha bonolo ✓✓✓ (3)

[35]

POTSO YA 2: BOSWEU BA LEHLWA – Sello Moroe

- 2.1 Ke titjhere Kuntiwa.✓ (1)
- 2.2
- Hlomi o ne a le bohlale dithutong tsa sekolo ha Tshiu a ne a se bohlale.
  - Tshiu o ne a rata ntwana ha Hlomi a ne a sa e rate. ✓
- E le nngwe feela, mme ho elwe tlhoko dikarabo tsa bahlahlobuwa.** (1)
- 2.3 Ke lebaka la hore Hlomi o ne a sa mo mamela nakong eo a neng a ntse a ruta ka yona.✓ (1)
- 2.4
- O ne a le sebete, a le bohlale ebile a na le boitshepo hobane ha a ka a halefiswa ke dipotso tse neng di mo phephetsa tsa baithuti. ✓✓ (2)
- 2.5
- Di totobatsa mehla ya demokerasi ka tsela ya hore re bona baithuti ba se ba lokolohile ho botsa matitjhere dipotso tse ikelang kwana. ✓✓
  - Di totobatsa mehla ya demokerasi ka tsela ya hore matitjhere a dinaha tse ding tsa Afrika a se a dumelletse ho ruta naheng ena ya rona.
- E le nngwe feela.** (2)
- 2.6
- Ke botsho ba hae bo neng bo sa tlwaeleha. ✓
  - Ke ho se tsebe puo ya Sesotho. ✓
  - Ke taba ya hore e ne e se moahi wa Afrika Borwa.
- Tse pedi feela.** (2)
- 2.7 E, le fihlelletswe ka katleho hobane Firi ya neng a lwantshana le Hlomi a sebedisa ditlhare tsa Mmadito hore Lerato a mo rate a se ke a rata Hlomi o ile a fumantshwa kotlo ya ho tshwarwa mmoho le Mmadito, ba kwallwa tjhankaneng. ✓✓ (2)
- 2.8 Hlomi o ne a rata Lerato haholo hoo ka dinako tsohle a neng a nahana ka yena mme a sitwa ho tsepamisa maikutlo dithutong tsa hae a sa di fe nako e lekaneng mme seo se ile sa etsa hore mosebetsi wa hae o nyehle, hoo matitjhere a ileng a lemoha taba ena a mo kgalema. ✓✓ (2)
- 2.9
- Ke ketsahalo eo ho yona Hlomi le Lerato ba neng ba ya kerekeng ka mehla.✓ (1)
  - Ke ketsahalo eo ho yona Hlomi a neng a etela habo Lerato leha batswadi ba hae ba le teng.✓ (1)
- 2.10 Mothinya o sa lebellwang ke lewa la bongodi leo ho lona diketsahalo tse neng di etsahala ka tsela e itseng di fetohang di etsahalang ka tsela e neng e sa lebellwa. Paleng ena o iponahatsa ketsahalang eo ho yona Lerato a hloka halang a e so nyalane le Hlomi le hoja ba ne ba ratana haholo ebile ba se ba na le ngwana mme re ne re lebelletse hore ba tla nyalana ba phele ka thabo. ✓✓✓ (3)
- 2.11 Ke taba ya hore Lerato a dumele ho ba kgarebe ya hae.✓ (1)

- 2.12 Ke metswalle/ke baithutimmoho. ✓ (1)
- 2.13
- Dipuo tsa baphetwa. ✓
  - Diketso tsa baphetwa. ✓
  - Baphetwa le dikamano tsa bona.
  - Mehla ya diketsahalo.
  - Tikoloho.
- Tse pedi feela.** (2)
- 2.14 Di mo hlahisa e le monamodi hobane Hlomi o mo kopa ho kena dipakeng tsa hae le Lerato ka sepheo sa ho tlisa kgotso. ✓✓ (2)
- 2.15 Tomatso e hlaha ka tsela ya hore leha Dineo a ne a rata Hlomi hakaalo a bile a mo fa dimpho, babadi ba a tseba hore Hlomi o ne a sa rate Dineo empa a rata Lerato. ✓✓ (2)
- 2.16 Di totobatsa kgohlano ya ka ntle hobane re bona thulano/qwaketsano ya mantswe dipakeng tsa Tshiu le Hlomi. ✓✓ (2)
- 2.17 Boteng ba hae bo ile ba raranya diketsahalo ho baka ntwala ya kamehla dipakeng tsa Tshiu le Hlomi, ba hloyana ba ba qetella ba lwanne ka matsoho mme e mong le e mong a batla ho ikgapela Lerato e be kgarebe ya hae. ✓✓ (2)
- 2.18 Sebaka le nako le maemo a sekolong moo ho kopanang batho ba fapaneng, e thusitse kgodiso ya kamano ya Hlomi le Lerato hobane ba ile ba kopana, ba le hole le batswadi ba bona ba neng ba tla ba sitisa ho tsebana haholwanyane. ✓✓
Ho elwe tlhoko dikarabo tsa bahlahlobuwa. (2)
- 2.19 Polelo eo ke nnete hobane paleng ena re bone mekutu yohle eo Dineo a e entseng ho bontsha lerato la hae ho Hlomi e sa atlehe ka lebaka la Lerato. Leha ho le jwalo, seo ha se a ka sa bolaya lerato la hae ho Hlomi. Le yena Hlomi, tlhase ya lerato ho Dineo ha e a ka ya shwa kapa ya bola. Ke ka hona a ileng a qetella a nyetse Dineo kamora dilemolemo. ✓✓✓ (3)
- [35]

POTSO YA 3: *SEHLEKEHLEKE SA DEIDRO – VT Masima*

- 3.1 Ke Leseru. ✓ (1)
- 3.2
- Bobedi ba bona ba sebetsa hoteleng. ✓ (1)
  - Bobedi ba bona ke dihlwela tsa mokgatlo wa Bana ba Phiri. ✓ (1)
- 3.3 Kamora hore ba tsebane, Katriena o ile a etela Chikano kamehla hoteleng ho ya mo thoba molala o neng o ruruhile ka lebaka la ho kgangwa ke motho ya neng a leka ho mmolaya. ✓✓ (2)
- 3.4 Mobishopo Biala le mahlahana a hae a Bana ba Phiri, ba ile ba fihla moo ha Katriena ba hlasela Chikano le Katriena hoo Chikano a batlileng a bolawa athe Katriena yena a batla a honngwa leihlo. ✓✓ (2)
- 3.5 Kopanong ena Mobishopo Biala o ile a fihla, mme a qosetsa Katriena ho tsebisa Chikano diphiri tsa mokgatlo wa bona. Ka hoo, a re lehlahana le leng le honye leihlo la Katriena seo sa baka hore ho tsohe kgohlano dipakeng tsa Bana ba Phiri ha Mphafudi a futuhela eo Biala a mo fileng taelo. Ha Paliya Kaluyanda a se a kene a ba pholositse ho Biala, yaba Mphafudi o kwenehela mokgatlo wa Bana ba Phiri, mme ketso eo ya hae e hodisa kgohlano dipakeng tsa mokgatlo wa habo le boChikano hobane o se a tlo thusa boChikano ho lwantsha mokgatlo wa habo. ✓✓✓ (2)
- 3.6 Mongodi o e sebedisitse ka sepheo sa ho hlakisa kamoo baphetwa bao ba neng ba hopolane/hlolohellane kateng. ✓✓ (2)
- 3.7 Mongodi o totobatsa Katriena e le mophetwa ya bohlale hobane o bile masene ka ho se arabe potso ya Chikano e le ha a qoba ho se ikenye mathateng. ✓✓ (2)
- 3.8
- Mphafudi ✓
  - Paliya Kaluyanda ✓
  - Sister Ruth
  - Katriena
- Ba babedi feela.** (2)
- 3.9 Pheletsong ya ketsahalo e qotsong re bona Mphafudi a baleha le boChikano ho ya Afrikaania athe rona babadi re ne re lebelletse hore Mphafudi o tla ema le mokgatlo wa hae oo a tswang hole le wona ho se na taba hore ho boima hakaae. Jwale mona, babadi re ipotsa potso ya hore ebe Mphafudi o tla hle a kwenehele Biala le mokgatlo wa Bana ba Phiri ka ho phethahala na. Jwale re susumetseha ho tswela pele ho bala hore re tle re fumane sephetho sa qeto ena ya Mphafudi. ✓✓✓ (3)
- 3.10 Le ne le tswa ho mokgatlo wa Bana ba Phiri. ✓ (1)
- 3.11 Vidiyo ✓ (1)

- 3.12 Lebokose leo le ne le na le lebanta la vidiyo e ileng ya bontsha Zero hore mopresidente Monnafeela, ya neng a kwetetswe ke Bana ba Phiri, o ne a ntse a iphelela hantle hape le bontsha le tlhapikepe ya nyutlileya e neng e nyametse hore e diatleng tsa mokgatlo oo. ✓✓ (2)
- 3.13 Kgohlano ya ka ntle ✓ hobane ho totobala qwaketsano/thulano e dipakeng tsa Bana ba Phiri le naha ya Afrika kaha ke mona mopresidente Monnakgotla o epile kopano ya Lekgotla la Tshohanyetso. ✓ (2)
- 3.14 Ke mophetwa wa tlatsetso ✓ hobane diketsahalo mmoho le kgohlano ya pale ena ha di a thehwa hodima hae. Seabo sa hae paleng ke ho hlakisa matla a mokgatlo wa Bana ba Phiri ho ya ka bopaki ba vidiyo e bontshang hore tonakgolo Monnafeela o ntse a phela. ✓ (2)
- 3.15 Maele ana a amana le tsona ka hore motlatsamohlophisi, o ile a hla a baleha a tswa ka ofising e le ho ipholosa hore a se ke a tswa dikotsi kapa a shwa haeba lengolo leo mohlophisi a neng a le lahlela tafoleng ka potlako e ne e le qhomane. ✓✓ (2)
- 3.16 E re lebisa pele ketsahalang eo ho yona mebuso ya dinaha tsa Afrika e Borwa, e ileng ya ikobela ho phethisa kopo ya mokgatlo wa Bana ba Phiri ya ho fa mokgatlo oo bokgothokgotho ba tjhelete le sefofane seo ba tla baleha ka sona. ✓✓ (2)
- 3.17 Setshwantsho seo ke sesupo sa kotsi hobane phiri ke e nngwe ya diphoofole tse hlaha, tse matla, tse sehloho le ho ba leqoophe. ✓✓ (2)
- 3.18
- Pale ena nka be ke e phethetse ka ho etsa hore lewa la tlholo dingolweng le fihlellwe ka ho phethahala e le hore mophetwa wa sehlooho Ramaqiti, a se ke a phonyoha empa a tshwarwe mmoho le ba bang, a be a fuwe kotlo e boima e le ho bontsha hore mesebetsi ya bokgopo e lokelwa ke kahlolo. ✓✓✓
  - Pale ena eka be ke e phethetse ka ho etsa hore Chikano ka diphuputso tsa hae, a kgone ho senola mokgatlo wa Bana ba Phiri e le ho bontsha matla a bofokisi ho senyeng merero e bolotsana ya dinokwane.
- E le nngwe feela. Ho elwe tlhoko dikarabo tsa bahlahlobuwa.** (3)

[35]

MATSHWAO OHLE A KAROLO YA A: 35

KAROLO YA B: TSHWANTSHISO/TERAMA

POTSO YA 4: SEFI – DJ Nkutha

- 4.1
- O nkuka jwang na mosadi? ✓
  - O nahana hore ke setjhomane nna ke tshaba dithope?
- E le nngwe feela.** (1)
- 4.2
- Bobedi ba bona, e ne e le bona feela malapeng a bo bona. ✓
  - Bobedi ba bona, bontata bona ba ne ba sebetsa femeng e le nngwe.
- E le nngwe feela.** (1)
- 4.3 Ke taba ya hore Motaung a se hlole a dumela ho isa moradi wa hae Tiisetso yunivesithing. ✓ (1)
- 4.4 Ke puisano. ✓ (1)
- 4.5 Ke lebotsi. ✓ (1)
- 4.6 Di re lebisa ketsahalong eo ho yona bophelo ba Motaung bo ileng ba nka mothinya osele wa ho fetohela lelapa la hae le ho hanela Tiisetso ho ya yunivesithing kahoo seo se bolela hore ho putlama ha lelapa la Motaung ho ile ha ba molemong wa lelapa la Raboditse. ✓✓ (2)
- 4.7 Sepheo sa yona ke ho bontsha tlhompho ho mosadi wa hae ka ho se bue puo pha hore Mmankepe o ntshitse moya. ✓✓ (2)
- 4.8 Kgohlano ya ka hare✓ hobane Mmatiiisetso o ne a ipotsa a sa qete, maikutlo a hae a lwantshana empa a sa fumane dikarabo tabeng ya hore ebe mohatsae o ne a fetolwe ke eng. ✓ (2)
- 4.9 A dumellana le tsona ka ho totobatsa hore mekgwa ya Raboditse le Mmankepe e a tshwana, ba morerong o le mong wa ho diha lelapa la Motaung kahoo ba sebedisana mmoho ka hohlehohle ho atlehisa morero oo wa bona. ✓✓ (2)
- 4.10 Ke Mmankepe kaha seabo sa hae ke sa ho tshehetsa molekane wa hae Raboditse ho atlehisa morero wa hae wa ho diha lelapa la Motaung. ✓✓ (2)
- 4.11 Puisano ke mokokotlo wa terama hobane diketsahalo tsohle tsa yona di jerwe ke yona. Puisano e qotsong e totobaletsa babadi ho hola ha diketsahalo dipakeng tsa malapa ana a mabedi hobane ke kamora yona moo lelapa la Motaung le ileng la welwa ke koduwa ha Motaung a se a fetoha a nwa jwala a bile a se a sa hlokomele lelapa la hae. ✓✓✓ (3)
- 4.12 'O a bona o fedile jwang ke kgera'. ✓
'Sekoto se kopane le Kgoptjwane ho wena mona'
E le nngwe feela. (1)
- 4.13
- Ke dipuo tsa dibapadi. ✓
  - Ke diketso tsa dibapadi.
- Le le leng feela.** (1)

- 4.14 Bohlokwa ba ditaelo tsa sethaleng ke ho thusa babadi ho bopa karaburetso ya diketsahalo mmoho le ho totobatsa sehlo sa dibapadi. ✓✓ (2)
- 4.15
  - Difeme ✓
  - Dinoka ✓
  - Dikolo**Tse pedi feela.** (2)
- 4.16 Mmatisetso o ne a le bonolo, a bile a tiisetse kamehla leha mohatsae Motaung a mo kgaruma le ho mo nyenyefatsa. ✓✓ (2)
- 4.17 Ke leeme la bong hobane Motaung o utlwahala a sa hlomphe ka letho. O sebedisa mantswe a ba nyenyefatsang a kang, hou hou, lefetwa, lehure jj. ✓✓ (2)
- 4.18 A totobatsa maikutlo a ho kgena/teneha hobane mantswe ao a sebediswa nakong eo motho a kgenneng/tenehileng ka yona. (2)
- 4.19 E re tsebisa hore o ne a hloka boikemelo hobane o ile a nka le ho latela dikeletso tse fosahetseng tsa motswalle wa hae, Raboditse. ✓✓ (2)
- 4.20 Setaele ke mokgwa kapa tsela eo mongodi a ngolang ka yona ho phuthullela babadi pale eo a ba phetelang yona. Qotsong ena, mongodi o sebedisitse mantswe a lokelang, a kgohlelang ho hlalosa hantle seo a se bolelang. Ao mantswe ke a kang leetsisa, hou, hou, hou. A mang ke bo kwebelaka, lefetwa, dikakata, rothela, mamola, kgera jj. Le mantswe a Afrikaans/Senyesemane ao a sebedisang, ke a loketseng hantle morero wa hae. ✓✓✓
Ho elwe tlhoko dikarabo tsa bahlahlobuwa. (3)

[35]

KAROLO YA C: PALEKGUTSHWE

POTSO YA 5: *MOLATO LEBITLENG* – MM Mphembe

- 5.1 5.1.1 O ne a fumanwe mmileng. ✓ (1)
- 5.1.2
- O ne a e na le kgopane e ngata. ✓
  - Moriri wa hae o ne o le dikgobe. ✓
  - Mahlo a hae a jere melaka.
  - Diaparo tsa hae di ne di benya ke tshila.
  - O ne a e na le lephoka le lebe haholo.
  - Maoto a hae a ne a le ditlhabela.
- Tse pedi feela.** (2)
- 5.1.3.
- Di mo senola e le mophetwa ya nang le kutlwelobohloko/ya mohau/mosa hobane o ile a ipha nako ya ho bua le ngwana enwa. ✓✓
  - Di mo senola e le mophetwa ya nang le boikarabelo hobane o ile a lesa mabaka a hae molemong wa ho thusa ngwana eo.
- E le nngwe feela.** (2)
- 5.1.4 Ke sehalo sa qenehelo ✓ hobane mopheti o ile a ba le qenehelo ngwaneng eo. ✓ (2)
- 5.1.5 Di dumellana le ona ka hore mongodi o bontshitse botho ba hae kaha ha a ka a tlohella Thapelo ho dula mebileng/seterateng, ke kahoo a ileng a mo nka le ho mo hlokomela. ✓✓ (2)
- 5.1.6 Mongodi o hlalosa hore Thapelo o ne a e na le kgopane e ngata haholo, e tshosang. ✓✓ (2)
- 5.1.7 Palekgutshwe ena ke ya masetladibete hobane e felella ka ho hlokahala ha Thapelo ho ileng ha ama mopheti le ba lelapa la hae ha bohloko, mmoho le mme wa Thapelo wa madi ya neng a ile a mo lahla kgale e sa le lesea. ✓✓ (2)
- 5.1.8 Mmae o ne a mo lahle ka ho mo kenya ka hara lebokoso la tamati a mo apesitse ka dikoranta. ✓✓ (2)
- 5.1.9 Ho reheng palekgutshwe sehlooho, mongodi o e reha lebitso ho latela diketsahalo tsa yona. Palekgutshwe ena e rehilwe hantle hobane Thapelo a ile a lahlwa ke mmae a sa le monyenyanane haholo. Mongodi o boela a hlalisa le ho etsa hore eo mmae a tsebahale le hoja a se a hlaha mora e le mofu. O mo pepesetsa molato wa hae ka ho mo siela boemo ba ho lokela ho ya kopa tshwarelo ho mora wa hae a se a le lebitleng. ✓✓✓ (3)

MMOHO LE

5.2 'BITLA LA KGOMO KE MOLOMO' – NA Mpembe

- 5.2.1 Ke Shoti ✓ (1)
- 5.2.2 O ile a re tjhelete ya dipoko e iphetola hangata ke kahoo e seng e iphetotse kgomo. ✓ (1)
- 5.2.3 Nakong ya puso ya ntatae batho ba ne ba ja diphoofolo ha di shwele ✓ athe nakong ya puso ya Rakilekile, diphoofolo tse shweleng di ne di sa lokele ho jowa. ✓ (2)
- 5.2.4 Rebomang ✓ hobane o thusa feela ho ntshetsa kgohlano pele le ho hlakisa diketso tsa mophetwa wa sehlooho. ✓ (2)
- 5.2.5
- Ho buuwa ka puso ya lekgowa sebakeng seo ba dulang ho sona. ✓ (1)
  - Tlwaelo ya baahi ya ho ja nama ya dikgomo tse shweleng. ✓ (1)
- 5.2.6 E mo senola e le mophetwa ya hlokang botshepehi hobane ha a ka a dula mantsweng a hae a hore e se ke ya jowa kaha a ile a ya le bara ba hae ho e epolla le ho e ja. ✓✓ (2)
- 5.2.7
- E na le mophetwa a le mong wa sehlooho. ✓
  - E thehilwe hodima ketsahalo e le nngwe feela e leng ketso e entsweng ke Sebanteu ya ho ja kgomo e shweleng e neng e sa lokela ho jowa. ✓ (2)
- 5.2.8 Sepheo sa hae e ne e le ho thefula le ho nyenyefatsa seriti sa banna bao hore ba tle ba hlabehe hore ba dumellane le yena qetong ya hae ya hore ba je nama ya kgomo e shweleng. ✓✓ (2)
- 5.2.9 Palekgutshwe ena re lemoswa hore ho bohlokwa hore motho a dule mantsweng a hae a se ke a iketsa lempetje le dulang le fetoha. Re bona Sebanteu a fetohela mantswe a hae a hore nama ya kgomo e shweleng e se jowe empa a kgukguna bosiu ho ilo e lata a tlo e ja, mme ketso eo ya mmakela mathata mmoho le bana ba hae. ✓✓✓ (3)

MATSHWAO OHLE A KAROLO YA C: 35

KAROLO YA D: DITHOTHOKISO

POTSO YA 6

6.1 NKABELE MMESELETSO – J Mokoena

- 6.1.1 Motjhaotjhele. ✓ (1)
- 6.1.2
- Molathothokiso wa 9/Le mpontshe mabewana ale a ho ngalla hole. ✓
  - Molathothokiso wa 11/Tjhaba ke sena se hwereane, batho beso. ✓
  - Molathothokiso wa 12/Masea a kgaola dikgweetsa, a kgasetsa ifo.
  - Molathothokiso wa 8/Melollope ya dithaba nkutlweng le nkutlwisise, (2)
  - Molathothokiso wa 13/Nna ha ho le tjena ke lla sa none, ke a kula.
  - **E mmedi feela.**
- 6.1.3 Sejura/kgefutsohare ✓ (1)
- 6.1.4 E sebedisitse ka sepheo sa ho tlisa kगतello/sefutho lentsweng 'nong', leo ka tlwaelo e leng dinong. ✓✓ (2)
- 6.1.5 Sethothokisi se re dinonyana tsa lehodimo di bine pina ya tsona, mme di e bine nako e telele di sa kgaotse. ✓ (1)
- 6.1.6 E sebedisitse ka sepheo sa ho tlisa kगतello le tsepamiso ya maikutlo ho, 'le nna' e le hore e qatsohe. ✓✓ (2)
- 6.1.7 Bohlokwa ba yona ke ho hlakisa tsela eo sethothokisi se llang ka yona e tshwanang le kamoo none e llang kateng. ✓✓ (2)
- 6.1.8 Temathothokiso ya 2. ✓ (1)
- 6.1.9 Se e sebedisitse ka sepheo sa ho fa dithaba maemo a botho/kutlo e le ho hatella ntlha ya hore se feela se tsetselela ho mamelwa le hona ho utlwisiswa. ✓✓ (2)
- 6.1.10 Sethothokisi se ikutlwahatsa ka sehalo sa kopo/boikokobetso hobane se kopa se tiile hore se thuswe se tle se kgone ho ikemela le ho etsa dintho jwalo ka ba seng ba fetile lefatsheng. Kopo eo ya sona e bonwa ka tshebediso ya manstwe a latelang 'Melollope ya dithaba nkutlweng le nkutlwisise' le 'Sello sa ka se utlwahale hole, ba orohe'. ✓✓✓ (3)

MMOHO LE

6.2 RAKGADI O KAE? – J Rathebe

- 6.2.1 Rakgadi o kae? ✓ (1)
- 6.2.2
- Ke temathothokiso ya 3. ✓
  - Ke temathothokiso ya 2
- E le nngwe feela.** (1)
- 6.2.3
- Molathothokiso wa 2/Mpatliseng ke saretse. ✓
  - Molathothokiso wa 3/Ke hlomohile ke dikgapha. ✓
  - Molathothokiso wa 9/Ebe rakgadi o sa phela?
  - Molathothokiso wa 14/Re lla bohle re saretse.
  - Molathothokiso wa 15/ Hona ha batho ba nyamella lonyeng,
- E mmedi feela.** (2)
- 6.2.4
- Molathothokiso wa 10/Botsang dikerekeng. ✓
  - Molathothokiso wa 11/Botsang mabitleng. ✓
  - Molathothokiso wa 12/Botsang baruti.
- E mmedi feela.** (2)
- 6.2.5 Ho tlisa kगतello e matla kopong ya sona eo se batlang ho utluwa le ho thuswa ho batlisa rakgadi wa sona. ✓✓ (2)
- 6.2.6 Molathothokiso wa 14/Re lla bohle re saretse. ✓ (1)
- 6.2.7 Sethothokisi se bolela hore batho ba nyamela ba sa re letho kapa ho sa tsebahale moo ba leng hona teng. ✓✓ (2)
- 6.2.8 Molemo wa lona ke ho hlakisa ngongoreho ya sethothokisi, se ngongorehiswang le ho ipotsa se sa qete hore ebe rakgadi wa sona o nyamelletse kae. ✓✓ (2)
- 6.2.9 Sehlooho sa thothokiso ena, se dumellana le ditaba tsa yona hobane sethothokisi se bua ka ngongoreho ya sona le thuso eo se e kopang ha se ntse se ya hodimo le tlase se batlana le rakgadi wa sona ya nyametseng. ✓✓
- Ho elwe tlhoko dikarabo tsa bahlahlobuwa.** (2)
- 6.2.10 Sethothokisi se sebedisitse makgohledi a lokelang hantle moo se a sebedisitseng. Makgohledi ao a bile a hlalosa/totobatsa hantle seo se se bolelang. Ho bontsha bohloko le ho kgathatseha ha sona, se sebedisitse mantswe ana, helang! saretse, dikgapha le meokgo. Athe ho bontsha maikemisetso a sona a ho batla ka matla, se re se tla kgehlebananya se be se suthise. ✓✓✓ (3)

MATSHWAO OHLE A KAROLO YA D: 35
MATSHWAO A PAMPIRI YOHLE: 70